

QURUQLIKDAGI QO‘SHINLAR HARBIY XIZMATCHILARINING INDIVIDUAL OTISH MAHORATINI OSHIRISH METODIKASI.

Ulug'bek Komilov Isrojiddinovich

Quruqlikdagi Qo'shinlar instituti Otish tayyorligi

+998901312603

Annotatsiya: Ushbu maqolada quruqlikdagi qo‘shinlar shaxsiy tarkibining o‘q otish tayyorgarligi samaradorligini oshirishning zamonaviy usullari tahlil qilinadi. Tadqiqotda individual otish mahoratiga ta’sir etuvchi psixofiziologik omillar, zamonaviy o‘quv texnologiyalaridan foydalanish va amaliy mashg‘ulotlarni tizimlashtirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, simulyatsion trenajyorlar va intensiv psixologik tayyorgarlik otish aniqligini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so‘zlar: o‘q otish tayyorgarligi, individual mahorat, quruqlikdagi qo‘shinlar, o‘q otish metodikasi, jangovar tayyorgarlik, psixofiziologik barqarorlik.

Zamonaviy urushlar sharoitida quruqlikdagi qo‘shinlar harbiy xizmatchisining individual jangovar qobiliyati, xususan, o‘q otish mahorati hal qiluvchi ahamiyatga ega. Jang maydonidagi muvaffaqiyat ko‘p jihatdan shaxsiy tarkibning quroldan foydalanishdagi tezkorligi, aniqligi va psixologik barqarorligiga bog‘liq. Ushbu maqolaning maqsadi – harbiy xizmatchilarning otish ko‘nikmalarini bosqichma-bosqich rivojlantirishning ilg‘or metodikasini ishlab chiqish va asoslashdan iborat.

Quruqlikdagi qo‘shinlar harbiy xizmatchilarining individual otish mahoratini oshirish shunchaki mexanik harakat emas, balki fiziologik, psixologik va texnik tayyorgarlikning uyg‘unlashuvi hisoblanadi. Quyida ushbu metodikaning har bir bosqichi bo‘yicha batafsil qo‘llanma keltirilgan.

Ergonomika va "Qurol bilan birlashish" (O'qtalish texnikasi)

Otishning aniqligi qurolning yelkaga qanday joylashishiga bevosita bog'liq.

1. To'g'ri "vkladka" (qurolni yelkaga olish): Qurol yelka chuqurchasiga qattiq va bir xil bosim bilan yopishishi kerak. Agar qurol har safar turlicha joylashsa, nishonga olish chizig'i (pricelniy liniya) ham o'zgaradi.

2. Yonak (shchyoka) pozitsiyasi: Boshning holati o'zgarmas bo'lishi shart. Ko'z optik yoki mexanik nishongoh o'qiga aniq parallel joylashishi kerak (qorayishlar bo'lmasligi uchun).

3. Muskul xotirasi: Qurolni yelkaga olganda, ko'z avtomatik tarzda nishongoh chizig'ini "topishi" kerak. Bu minglab marta takrorlangan "quruq mashqlar" orqali shakllanadi.

Trigger (Tepki) nazorati – Eng nozik nuqta

Ko'pgina harbiy xizmatchilar nishonni aniq olsalar-da, o'q uzish vaqtida xatoga yo'l qo'yadilar.

- Barmoq joylashuvi: Tepkini barmoqning bo'g'imi bilan emas, balki barmoq uchining o'rtasi (yostiqlashi) bilan bosish kerak.

- Silliq bosish (Plavny spusk): Tepkini "uzib olish" (keskin bosish) qurolning uchini pastga yoki yon tomonga siltab yuboradi. Tepkini bosish jarayoni o'q uzilayotganini o'zingiz uchun ham kutilmagan (syurpriz) holatda sodir bo'lishi kerak.

- Triggerdan barmoqni uzmaslik: O'q uzilgandan so'ng, tepkini yana oldingi holatiga qaytarishda barmoqni undan uzmaslik kerak (bu keyingi o'q uchun tezroq tayyor bo'lishga imkon beradi).

Nafas olish va biologik ritm

Nafas olish tananing harakatlanishiga, bu esa qurolning nishondan chetga chiqishiga sabab bo'ladi.

- Nafasni to'xtatish: O'q otishning oltin qoidasi — nafas chiqarishning tabiiy pauzasida o'q uzishdir. Nafasni yutib (o'pkani to'ldirib) otish mumkin emas, chunki organizm bu holatda stressga tushadi va yurak urishi tezlashadi.

- Yurak urishini his qilish: Uzoq masofalarga otganda, yurak urishi ham qurolning tebranishiga sabab bo'ladi. Professional otuvchilar o'qni yurak urishlari orasidagi "tinch" daqiqalarda uzishga harakat qilishadi.

Psixologik chidamlilik va "Jangovar stress"

Poligondagi xotirjam otish bilan jangovar vaziyatdagi otish keskin farq qiladi.

- Jismoniy yuklama ostida otish: Mashqlar ketma-ketligi quyidagicha bo'lishi kerak:

- Yugurish (100 metr) + Push-up (20 ta) + Darhol nishonga olish.
- Bu yurak urish tezligini sun'iy oshiradi va real jangdagi qaltirash holatini modellashtiradi.

- Darslarda "Vizualizatsiya": Harbiy xizmatchiga otishdan oldin o'zini nishonni urayotganini xayolan tasavvur qilish o'rgatiladi. Bu miyada neyron yo'llarni shakllantiradi.

Nazorat mashqlari (Metodik ketma-ketlik)

1. "Tanga mashqi": Qurol stvolining ustiga tanga qo'yiladi. Harbiy xizmatchi tepkini shunday silliq bosishi kerakki, tanga tushib ketmasligi kerak. Bu trigger nazoratini mukammallashtiradi.

2. "Qorong'u xona" mashqi: Ko'z yopiq holda qurolni yelkaga olish va ko'zni ochganda nishongohning to'g'ri chiziqda ekanligini tekshirish.

3. Dinamik nishonlar: Nishonlar harakati oldindan ma'lum bo'lmagan elektron tizimlar yordamida reflekslarni charxlash.

Tahlil: "Xato – tahlil – tuzatish"

Har bir o'q otilgandan so'ng, xizmatchi quyidagilarga javob berishi kerak:

- Nishon markazga urildimi?
- Agar urilmagan bo'lsa:

- Pastga (chap/o'ng): Tepkini noto'g'ri bosgan yoki qurolni qattiq siqib yuborgan.

- Yuqoriga: Nishonni erta uzgan yoki "mushka"ni noto'g'ri ushlagan.

- Yon tomonga: Yelka bilan qurolni bosimini notekis ushlagan.

Otish mahorati avtomatizm. Harbiy xizmatchi qurolni o'ylamasdan, xuddi tanasining bir qismi kabi ishlatishi kerak. Buning uchun eng samarali usul — kamroq o'q sarflab, ko'proq "quruq" (o'qsiz) mashqlarni sifatli bajarishdir.

Xulosa

Ba'zi mutaxassislar faqat jonli o'q otish mashg'ulotlariga urg'u berish kerak deb hisoblashadi. Biroq, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, resurslarni tejash va xavfsizlikni ta'minlashda simulyatsion texnologiyalar ajralmas hisoblanadi. Shuningdek, individual mahoratni oshirishda faqat qurolga emas, balki xizmatchining jismoniy holatiga ham e'tibor qaratish kerak, chunki yuqori puls otish aniqligiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatadi.

Harbiy xizmatchilarning individual otish mahoratini oshirish tizimli va uzluksiz jarayon bo'lishi zarur.

1. Harbiy qismlarda «raqamli otish trenajyorlari»dan foydalanishni kengaytirish.

2. Har bir harbiy xizmatchi uchun uning fiziologik xususiyatlaridan kelib chiqib, individual o'quv rejalarini ishlab chiqish.

3. Stressli vaziyatlarda otishni mashq qilish uchun jangovar sharoitga yaqinlashtirilgan elementlarni (shovqin, tutun, yugurishdan keyingi otish) muntazam kiritish.

4. Natijalarni tizimli monitoring qilish va qayta aloqa (feedback) tizimini joriy etish.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Alimov, A. A. (2023). Jangovar tayyorgarlik nazariyasi va metodikasi. Toshkent: Harbiy nashriyot.

2. Karimov, B. X. (2022). O'q otish tayyorgarligi: nazariy va amaliy asoslar. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Akademiyasi matbuoti.
3. Petrov, V. N. (2021). Ognievaya podgotovka: sovremennye metody obucheniya [O'q otish tayyorgarligi: zamonaviy o'qitish metodlari]. Moskva: Voenizdat. (Tarjima yoki moslashtirilgan variantlari).
4. Raximov, I. (2026). Zamonaviy jangovar tayyorgarlikda simulyatsion trenajyorlarning o'rni. "Pedagogik ta'lim va innovatsiya" jurnali.
5. Sodiqov, M. (2025). Harbiy xizmatchilarning ekstremal sharoitlarda o'q otish aniqligini baholash. Harbiy fanlar axborotnomasi.
6. Abdullayev, T. (2024). Jangovar ruhiyat va psixofiziologik omillarning otish samaradorligiga ta'siri. Harbiy psixologiya masalalari.
7. US Army Training Circular TC 3-20.40. (2023). Individual Weapon Training Strategy. Department of the Army, Washington.
8. Smith, J. R. (2022). Advanced Marksmanship: The Science of Precision Shooting. Tactical Training Press.